

KUTATÓK ÉJSZAKÁJA

2018, 2019

A nemzeti könyvtár évek óta hagyományosan részt vesz a minden évben szeptember harmadik péntekjére meghirdetett országos rendezvényen, a Kutatók Éjszakáján. Az utóbbi években elsődlegesen a különböző tárakban, műhelyekben folyó munka bemutatását tűzte ki célul, miközben természetesen az éppen akkor látható kiállítás(ok)hoz kapcsolódó programokkal is várták az érdeklődőket.

2018 szeptemberében minikiállítással egybekötött minikonferencia keretében ismerkedhetett meg a közönség a régi nyelvemlékekkel, kódexekkel és könyvekkel kapcsolatos sokféle kutatással és munkával. A négy előadó olyan kérdésekre kereste rövid előadásában a választ, hogy miről mesélnek az évszázadokat túlélő kötetek lapjai a szakértőknek és rajtuk keresztül a nagyközönségnek, mit tudhatunk a történetükről, hogyan kerültek a nemzeti könyvtár gyűjteményébe és milyen módon lehet megóvni, megőrizni őket a következő generációk számára. Az első előadás keretében Lauf Judit – egy közelmúltban felfedezett nyelvemlék kapcsán – arról beszélt, hogy lehet-e még ma is nyelvemléket találni, és vajon a díszes budai kötésben fennmaradt pálos misekönyv sorai között megbúvó korai magyar nyelvű szöveget beírni szerzetesnek felfedhető-e, kideríthető-e a kiléte. A Székely Nemzeti Múzeum munkatársa a második világháborúban kalandos úton megmenekült kötetéről beszélt, amely a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumba – a nemzeti könyvtár szakértő munkatársainak

köszönhetően – restaurálva került vissza. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára, Kiss Farkas Gábor a múlt század derekán megsemmisült Csereyné-kódexről, illetve az abban szerepelt versekről, szerzőkről és másolókról tartott előadásában arra kérdésre kereste a választ, mit tudhatunk arról, hogy kik és hogyan énekeltek históriás énekeket a 16. században. Végetetül a nemzeti könyvtár restaurátorműhelyének vezetője, Érdi Marianne ismertette vetítéssel egybekötött előadásában a *Chronica* restaurálásának folyamatát, a különböző lépéseket, fázisokat, miközben a hallgatók összevethették a restaurálás előtti állapotot a restaurátori munka eredményével.

Egy évvel később két különgyűjteményi tár: a Kézirattár és a Színháztörténeti Tár mutatkozott be az országos rendezvény keretében. A Kézirattár anyagából a két előadó az Ady-évfordulóhoz kapcsolódva számos relikviát mutatott be, különböző szempontokból közelítve az életműhöz, a színháztörténeti gyűjtemény munkatársai pedig a különböző dokumentumtípusokon keresztül érdekes előadásokban ismertették meg az érdeklődőkkel a tárban folyó munkát és kutatásokat. Az eredeti program néhány nappal a rendezvény előtt – szomorú aktualitás miatt – kibővült: a Fényképtár munkatársai is összeállítottak egy minitárlatot, így emlékezve az akkor elhunyt Sára Sándor filmrendezőre, operatőrre.

Ady Endre halálának 100. évfordulójára emlékezve Rózsafalvi Zsuzsanna irodalomtörténész „*Rohanó vonatomból / Néha félve kinézek*” címmel a költő életének és pályájának, valamint belső útkeresésének fontos állomásairól tartott előadást és mutatott be néhány eredeti és digitális másolatot az Ady-hagyaték különböző dokumentumaiból (képeslapokat, üzeneteket, fényképeket vagy például a költő kéziratosa önéletrajzát). Visy Beatrix irodalomtörténész az Adyról készült fényképekre fókuszált, a megállított pillanatokra, kimerevített helyszínekre. Foglalkozott a korabeli fényképezéssel éppúgy, mint Ady fényképezkedési szokásaival. Végül a közönség tagjai nemcsak egy interaktív játékban vehettek részt, hanem „szelfit” is készíthettek Adyval, illetve Ady és

A Székely-krónika a restaurálás előtt

Babits jól ismert közös fényképének egyik vagy másik pózában is megörökíthették magukat. A Színháztörténeti Tár munkatársai önálló előadásokkal mutatták be kutatásaikat, amelyek azonban összességükben jól érzékeltették nemcsak a kutatók, szakértők sokszínű munkáját, hanem a gyűjtemény rendkívüli gazdagságát is. A program az aktuális időszaki kiállítás bemutatásával kezdődött, amely a Rákosi-korszak szórakoztatóiparába nyújtott bepillantást. A szocialista revük világát különböző dokumentumtípusok (és másolataik) idézték meg. Rajnai Edit *Laborfalvi Róza szabadságra ment...* című előadásában a 19. századi színházi élet apró, mindennapi kulisszatitkait fedte fel. A Nemzeti Színház törvényszékének 1841 és 1843 közötti jegyzőkönyvei alapján olyan kérdésekre kereste a választ, hogy mennyi szabadsága volt egy színésznek, mekkora büntetést kellett fizetnie, ha nem tudta a szerepét, vagy ha a jelenet vége előtt elhagyta a színpadot, mit csináltak a házi statiszták, és ki volt a hibás, ha leszakadt a színpadi állványzat. Kis Domokos Dániel Kodály Zoltán és Bartók Béla színpadi műveikhez kapcsolódó látványtervekről beszélt; díszlet- és jelmeztervek, fényképek, színlapok és aprónyomtatványok, valamint a korabeli leírások, kritikák, nyilatkozatok alapján idézte fel, hogy vajon mit láthattak a nézők a 20. század első felében. Bessenyei Ágnes egy újabb dokumentumtípussal, szöveggel ismertette meg az érdeklődőket. A Nemzeti Színház és jogelődje, a Pesti Magyar Színház szöveggel páratlan kincsnek számítanak, hiszen minden példány egyedülálló, jelentős részük kézzel íródott, és különböző (szerzői, rendezői,

színészi vagy éppen sűgői) bejegyzések teszik őket egyedivé. Az előadás nemcsak példákat hozott, hanem kitért az egyedi szöveggel katalogizálásának kihívásaira is. Sirató Ildikó a Színháztörténeti Tár gyűjteményének összefoglaló bemutatása mellett olyan kérdésekre kereste a választ, hogyan működik a színháztörténeti emlékezet, hogyan dolgozhatók fel, rendezhetők a színháztörténeti dokumentumok. A Fényképtár munkatársai a néhány nappal korábban elhunyt rendező-operatőrre, a Nemzet Művésze emlékező tárlatot állítottak össze a Sára Sándor által rendezett és fényképezett filmek nemzeti könyvtárban őrzött standfotóiból, különböző fotóalbumokból, filmrészletekből, a művészről készült portréfilmből. A kiállításban Sárkózy Réka történész tartott vezetést a Kutatók Éjszakáján.

Dede Franciska
dede.franciska.at.oszk.hu

